

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง

เนื้อหาในบทนี้จะวิเคราะห์ถึงหลักการและแนวคิดและปัญหาในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย โดยจะได้วิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และออสเตรเลียด้วย พร้อมทั้งบทวิเคราะห์เฉพาะปัญหาในเรื่องการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังแปลงเพศในประเทศไทย เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการหาข้อสรุปและข้อเสนอแนะในบทต่อไป

4.1 วิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย

ที่จะกล่าวต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์มาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่ของไทยที่เกี่ยวกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยศึกษาจากกฎหมายไทยที่เกี่ยวข้องและสังเคราะห์ออกมาให้เห็นได้ชัดถึงหลักเกณฑ์ต่างๆในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง โดยจะกล่าวถึงหลักการและแนวคิดในการค้นตัวผู้ต้องขัง มาตรการทางกฎหมายในการค้นตัวผู้ต้องขัง ผู้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องขัง เหตุในการค้นตัวผู้ต้องขัง การคุ้มครองการค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย

4.1.1 หลักการและแนวคิดในการค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย ในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้น มีวัตถุประสงค์หลักก็คือเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำ โดยมุ่งที่จะลดปัจจัยเสี่ยงที่จะเกิดเหตุการณ์ไม่สงบเรียบร้อยในเรือนจำ เช่น ปัญหายาเสพติดในเรือนจำ การลักลอบนำโทรศัพท์มือถือหรืออุปกรณ์สื่อสารต่างๆ เข้าไปในเรือนจำ หรืออุปกรณ์ที่เอื้อต่อการแหกหัก หลบหนี การทำร้ายผู้ต้องขังคนอื่นๆหรือเจ้าหน้าที่ หรือการฆ่าตัวตายของผู้ต้องขัง เนื่องจากการที่ผู้ต้องขังที่ได้ออกไปสู่โลกภายนอกเรือนจำ เช่น ผู้ต้องขังที่ต้องออกจากเรือนจำเพื่อไปขึ้นศาล หรือออกจากเรือนจำเพื่อทำงานบริการสาธารณะภายนอกเรือนจำ ย่อมมีความเสี่ยงที่จะลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามหรือสิ่งของผิดกฎหมายที่อยู่ภายนอกเรือนจำเข้ามาภายในเรือนจำ เช่น ยาเสพติด โทรศัพท์มือถือ อาวุธหรือเครื่องมือที่เอื้อต่อการแหกหัก หลบหนี หรือก่อความไม่สงบเรียบร้อยในเรือนจำ ดังนั้นการตรวจค้นจึงเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยในเรือนจำ

อีกทั้งในการตรวจค้นผู้ต้องขังในเรือนจำนั้น ในทางปฏิบัติของทางเรือนจำก็มักจะกำหนดให้มีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกคนก่อนเข้าและออกจากเรือนนอน เพื่อป้องกันการก่อความ

ไม่สงบ การเสพยาเสพติด หรือผู้ต้องขังฆ่าตัวตาย ซึ่งเคยมีปรากฏให้เห็นบ่อยครั้ง เช่นผู้ต้องขังพยายามที่จะกินหรือกลืนสารเคมีเช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างห้องน้ำ หรือแอลกอฮอล์ล้างแผลเพื่อพยายามฆ่าตัวตาย ดังนั้นทางเรือนจำจึงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้มงวดในการตรวจค้นเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นได้

แต่อย่างไรก็ดี การตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้นเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องขังโดยตรง จึงอาจก่อให้เกิดการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังได้ ดังนั้นจึงควรมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อควบคุมการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง โดยกำหนดอำนาจ หลักเกณฑ์ และวิธีการในการตรวจค้นอย่างชัดเจน เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังในการที่จะไม่ถูกดำเนินการตรวจค้น โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือบุคคลใดๆที่มีอำนาจในการตรวจค้นอย่างไร้มนุษยธรรม

4.1.2 มาตรการทางกฎหมายในการค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 นั้นไม่ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังเอาไว้โดยเฉพาะ แต่ก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องของการจำแนกประเภทผู้ต้องขัง โดยให้แยกเพศชายกับเพศหญิงออกจากกัน ซึ่งก็มีความเกี่ยวข้องกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังอยู่บ้าง เนื่องจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้นจะต้องกระทำโดยบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกับผู้ต้องขัง แต่ก็บัญญัติไว้อย่างกว้างๆ ในมาตรา 6 ซึ่งบัญญัติว่า “รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนดประเภทหรือชั้นของเรือนจำ หรือสั่งให้จัดอาณาเขตภายในเรือนจำออกเป็นส่วนๆ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประเภท ชั้น เพศ ของผู้ต้องขังหรือความประสงค์ในการอบรมผู้ต้องขังด้วย” ซึ่งก็สอดคล้องกับกฎมาตรฐานขั้นต่ำของการปฏิบัติต่อนักโทษขององค์การสหประชาชาติ ข้อที่ 8

แต่อย่างไรก็ดี ต่อมาก็ได้มีการประกาศใช้กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ซึ่งได้ประกาศใช้เมื่อวันที่ 26 เมษายน 2480 โดยได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์ในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง และการแบ่งแยกประเภทของผู้ต้องขังเอาไว้ ซึ่งกำหนดให้ต้องมีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังเมื่อได้รับตัวผู้ต้องขังเข้าสู่เรือนจำ การตรวจค้นสิ่งของที่ตัวผู้ต้องขังนั้น ถ้าผู้ต้องขังเป็นชายให้เจ้าพนักงานชายเป็นผู้ตรวจ ถ้าผู้ต้องขังเป็นหญิงให้เจ้าพนักงานหญิงเป็นผู้ตรวจ หากไม่มีเจ้าพนักงานหญิงก็ให้ผู้ต้องขังนั้นเองแสดงสิ่งของที่ตนมีติดตัวมาต่อเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ตรวจ หากว่ายังเป็นที่ยสงสัยว่าผู้ต้องขังจะไม่แสดงสิ่งของที่มีอยู่ทั้งหมด ก็ให้เชิญหญิงอื่นที่เชื่อถือมาช่วยทำการตรวจให้ ซึ่งก็สอดคล้องกับหลักสากลคือข้อกำหนดของสหประชาชาติสำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำ และมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพ (Bangkok Rules) ข้อกำหนดที่ 19 ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานที่จะทำการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังหญิงนั้นจะต้องเป็นเจ้าพนักงานที่เป็นหญิง แต่คำว่า “หญิงอื่น” นั้นก็มิได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าหมายถึงผู้ใดบ้าง ดังนั้นเจ้าพนักงานอาจมีการ

มอบหมายให้ผู้ต้องขังในเรือนจำเป็นผู้ตรวจค้นก็ได้ ซึ่งไม่ได้มีกฎหมายห้ามเอาไว้ ดังนั้นการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังไม่ว่าจะเป็นการตรวจค้นแบบธรรมดา การตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้า รวมไปถึงการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนอยู่ภายในร่างกายซึ่งต้องมีการล้วงล้ำเข้าไปในร่างกายของผู้ต้องขังนั้นจึงอาจกระทำโดยบุคคลอื่นๆซึ่งไม่ได้เป็นเจ้าพนักงานก็ได้ จึงอาจก่อให้เกิดการล่วงละเมิดสิทธิของผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้นได้

นอกจากนี้ยังมีข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ที่ 15/2486 ซึ่งออกโดยกรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย โดยออก ณ วันที่ 25 กรกฎาคม 2486 โดยเป็นข้อบังคับในเรื่องของการตรวจค้นผู้ต้องขังที่นำเข้าและนำออกจากห้องขัง ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานจะต้องทำการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกคนทุกครั้งก่อนนำผู้ต้องขังเข้าในห้องขังในเวลาเย็น และเมื่อจะนำผู้ต้องขังออกมาจากห้องขังในเวลาเช้า ก็ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้นำออกทำการตรวจค้นผู้ต้องขังที่นำออกนั้น โดยเคร่งครัดทุกคนเช่นเดียวกัน ข้อบังคับดังกล่าวก็ไม่ได้กำหนดรายละเอียดขั้นตอนวิธีการและขอบเขตอำนาจในการตรวจค้น มีเพียงข้อบังคับให้เจ้าพนักงานจะต้องทำการตรวจค้น ซึ่งก็ได้บัญญัติไว้อย่างกว้างๆ เท่านั้น

ต่อมากรมราชทัณฑ์ได้มีการผลักดันให้นำข้อกำหนดสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำและมาตรการที่มีใช้การคุมขังสำหรับผู้กระทำผิดหญิง หรือข้อกำหนดกรุงเทพฯ (Bangkok Rules) ในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังหญิงมาใช้บังคับ โดยออกเป็นหนังสือเวียนถึงเรือนจำและทัณฑสถาน ที่ 0705.1/9849 ลงวันที่ 20 มีนาคม 2556 และมีการติดตามผลการปฏิบัติงานของเรือนจำและทัณฑสถานโดยให้ส่งรายงานผลการปฏิบัติงานให้แก่กรมราชทัณฑ์ด้วย แต่อย่างไรก็ดีมาตรการดังกล่าวนี้ได้นำมาใช้แต่กับเฉพาะผู้ต้องขังหญิงเท่านั้น ซึ่งผู้ต้องขังชายยังคงไม่ได้รับการคุ้มครองตามข้อกำหนดดังกล่าว

จากที่ได้ศึกษามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ต้องขังจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้น จะเห็นได้ว่าการบัญญัติคุ้มครองผู้ต้องขังในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังอยู่บ้าง กล่าวคือ กฎหมายไทยได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้การค้นตัวผู้ต้องขังนั้นจะต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นเพศเดียวกันกับผู้ต้องขัง แต่ก็ไม่ได้กำหนดขอบเขตอำนาจ ระเบียบและขั้นตอนในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง ซึ่งอาจยังไม่เพียงพอต่อการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพที่ผู้ต้องขังพึงจะมี

4.1.3 ผู้มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย จากที่ได้กล่าวไว้ในข้อที่ 4.1.2 นั้น จะเห็นได้ว่าข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ที่ 15/2486 นั้นได้กำหนดผู้มีอำนาจในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังเอาไว้ โดยกำหนดให้ผู้ต้องขังชายให้ดำเนินการค้นตัวโดยเจ้าพนักงานที่เป็นชาย ผู้ต้องขังหญิงต้องดำเนินการตรวจค้นตัวโดยเจ้าพนักงานที่เป็นหญิง หากไม่มีเจ้าพนักงานหญิงก็ให้ผู้ต้องขังนั้นเอง

แสดงสิ่งของที่ตนมีติดตัวมาต่อเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ตรวจ หากว่ายังเป็นที่ยสงสัยว่าผู้ต้องขังจะไม่แสดงสิ่งของที่มีอยู่ทั้งหมด ก็ให้เชิญหญิงอื่นที่เชื่อถือมาช่วยทำการตรวจให้ จึงมีปัญหาคือว่า “หญิงอื่นที่เชื่อถือ” นั้นหมายถึงบุคคลใดบ้างซึ่งอาจเป็นบุคคลที่ไม่ใช่เจ้าพนักงานเรือนจำก็ได้ โดยอาจเป็นผู้ต้องขังในเรือนจำนั่นเองที่เจ้าพนักงานเรือนจำมอบหมายก็ได้ และยังมีปัญหาที่จะต้องพิจารณา คือ ผู้ต้องขังที่ผ่านการแปลงเพศมาแล้วนั้น จะถูกตรวจค้นโดยเจ้าพนักงานเพศใด ซึ่งล้วนแต่ก็ยังไม่มีกฎหมายบัญญัติหลักเกณฑ์ดังกล่าวเอาไว้ อีกทั้งในการตรวจค้นสิ่งของที่ซ่อนอยู่ภายในร่างกายผู้ต้องขัง (Body Cavity Searches) ซึ่งควรจะต้องดำเนินการตรวจค้นโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ นั้นก็มิได้กำหนดไว้ให้ต้องกระทำการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญ ดังนั้น เจ้าพนักงานเรือนจำทั่วไปนั้นก็มิอาจในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในทุกรูปแบบ ซึ่งอาจไม่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังและก่อให้เกิดการละเมิดต่อสิทธิของผู้ต้องขังได้

4.1.4 เหตุในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย เหตุในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทยนั้น ได้มีการบัญญัติไว้ในข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ ที่ 15/2486 ซึ่งกำหนดให้เจ้าพนักงานจะต้องทำการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกคนทุกครั้งก่อนนำผู้ต้องขังเข้าในห้องขังในเวลาเย็น และเมื่อนำผู้ต้องขังออกมาจากห้องขังในเวลาเช้า ก็ให้เจ้าพนักงานเรือนจำผู้นำออกทำการตรวจค้นผู้ต้องขังที่นำออกนั้น สืบเนื่องมาจากก่อนที่จะประกาศใช้ข้อบังคับดังกล่าวนี้เจ้าพนักงานเรือนจำส่วนมากมักจะละเลยไม่ค่อยเอาใจใส่ตรวจค้น ผู้ต้องขังที่นำเข้าห้องขังในเวลาเย็น และเมื่อนำออกจากห้องขังในเวลาเช้าแล้ว จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายเนื่องๆ เพื่อป้องกันมิให้ความเสียหายอันจะเกิดเพราะเหตุดังกล่าว ซึ่งความเสียหายเช่นนี้ก็ คือ ผู้ต้องขังมีการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามซึ่งบัญญัติไว้ในข้อ 127 แห่งกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2479 กล่าวคือ

- (1) ยาเสพติดให้โทษ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท และสารระเหย
- (2) สุราหรือของเมาอย่างอื่น
- (3) อุปกรณ์สำหรับเล่นการพนัน
- (4) เครื่องมืออันเป็นอุปกรณ์ในการหลบหนี
- (5) อาวุธ เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน
- (6) ขงเน่าเสียหรือของมีพิษต่อร่างกาย
- (7) น้ำมันเชื้อเพลิง
- (8) สัตว์มีชีวิต
- (9) เครื่องคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์ หรือเครื่องมือสื่อสารอื่น รวมทั้งอุปกรณ์สำหรับสิ่งของ

ดังกล่าว

(10) วัตถุ เอกสาร หรือสิ่งพิมพ์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่สงบเรียบร้อยหรือเสื่อมเสีย ต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

ซึ่งในการลักลอบนำสิ่งของต้องห้ามเข้ามาภายในเรือนจำได้นั้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหา มากมายตามมา เช่น ปัญหาการเสพยาเสพติดในเรือนจำ ปัญหาการก่อความไม่สงบภายในเรือนจำ หรือปัญหาในการแหกหักหรือหลบหนีของผู้ต้องขัง เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ดี เหตุในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังตามกฎหมายไทยนั้น ก็ไม่ได้แบ่งแยกว่า การตรวจค้นประเภทใด จะต้องอาศัยเหตุในการตรวจค้นตัวประเภทใด กล่าวคือ ไม่ว่าจะเป็นการ ตรวจค้นตัวแบบธรรมดา การตรวจค้นตัวแบบถอดเสื้อผ้า หรือการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายใน ร่างกายของผู้ต้องขังนั้น ก็ไม่ได้มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นเจ้าพนักงานเรือนจำจึงมี อำนาจตามกฎหมายอย่างกว้างขวางที่จะเลือกใช้วิธีการตรวจค้นแบบใดก็ได้ในการตรวจค้นตัว ผู้ต้องขัง โดยอาศัยเหตุตามที่กฎหมายระบุเอาไว้อย่างกว้างๆ ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงทำให้เจ้า พนักงานเรือนจำสามารถเลือกใช้วิธีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแบบใดก็ได้ตามอำเภอใจ

4.1.5 การคุ้มครองการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทย การคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังจาก การถูกตรวจค้นตัวนั้น ตามกฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในมาตรา 58 แห่งพระราชบัญญัติ ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 นั้นได้มีบทบัญญัติในการให้ผู้ต้องขังมีสิทธิในการร้องทุกข์หรือยื่นเรื่องราว ต่อเจ้าพนักงานได้ โดยบัญญัติไว้ในข้อที่ 120 ถึงข้อที่ 126 โดยผู้ต้องขังที่ได้รับความเสียหายหรือถูก ล่วงละเมิดสิทธิจากการตรวจค้นตัวนั้นสามารถร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานได้โดยอาศัยหลักเกณฑ์และ ขั้นตอนตามบทบัญญัติดังกล่าวได้ ซึ่งก็ถือว่าเป็นมาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกับหลักสากล คือปณินญาว่าด้วยการคุ้มครองบุคคลทุกคนให้พ้นจากการกระทำทารุณ และการปฏิบัติหรือการ ลงโทษอื่นที่เป็นการทารุณโหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ข้อที่ 8

4.2 วิเคราะห์ปัญหาการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังตามมาตรการทางกฎหมายของประเทศไทย เปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ที่จะกล่าวต่อไป จะเป็นการวิเคราะห์เปรียบเทียบในภาพรวมในเรื่องที่เกี่ยวกับมาตรการ ทางกฎหมายในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง โดยวิเคราะห์จากรัฐธรรมนูญ และกฎหมายว่าด้วยการ บังคับโทษของประเทศไทย สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา เขตบริหารพิเศษฮ่องกง แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และออสเตรเลีย กล่าวคือ

กฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังตรวจค้นตัวนั้นจะอยู่ใน ส่วนของรัฐธรรมนูญ กฎกระทรวงมหาดไทย ออกตามความในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ดังกล่าว และข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ที่ 15/2486 รายละเอียดในเรื่องสำคัญหลายเรื่องที่ว่าใน

รัฐธรรมนูญ ฉบับ พ.ศ. 2550 เช่น การคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ การคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลย การคุ้มครองสิทธิของบุคคลในเรื่องการลงโทษ หรือการกระทำทรมาน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ามาประเทศ รวมทั้งองค์การสหประชาชาติให้การยอมรับ

สำหรับประเทศไทยนั้นกฎหมายรัฐธรรมนูญมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังโดยต้องถอดเสื้อผ้าเปลือยกายต่อหน้าบุคคลอื่นนั้น ถือว่าเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อผู้ต้องขัง และเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังจากการทรมาน ทารุณกรรม หรือการลงโทษด้วยวิธีการโหดร้ายหรือไร้มนุษยธรรม เนื่องจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้านั้นถือเป็นการกระทำที่กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขังตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ มาตรา 32

แต่อย่างไรก็ดี มาตรการทางกฎหมายของไทยในส่วนของ การตรวจค้นผู้ต้องขังนั้นมิได้มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ ข้อจำกัด ที่จะเข้ามาควบคุมอำนาจในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังของเจ้าพนักงานอย่างเพียงพอ มีเพียงบทบัญญัติที่ห้ามมิให้ทำการตรวจค้นผู้ต้องขังโดยเจ้าพนักงานที่เป็นเพศตรงข้ามกับผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้นเท่านั้น

4.2.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เมื่อพิจารณามาตรการทางกฎหมายในการบังคับโทษของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีแล้ว พบว่า กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้นได้ให้ความสำคัญถึงสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญของเยอรมัน โดยมองว่าการทำให้ผู้ต้องขังเกิดความอับอายนั้นถือเป็นการปฏิบัติที่ไร้มนุษยธรรมและขัดต่อหลักศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ดังนั้น ในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังที่อาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง โดยเฉพาะในส่วนของ การตรวจค้นตัวผู้ต้องขังที่เป็นการปฏิบัติต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องขัง โดยตรงจึงมีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรขึ้นมาเพื่อควบคุมอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดำเนินการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง

โดยกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุกของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (Strafvollzugsgesetz-StVollzG) ได้มีการกำหนดให้เจ้าพนักงานสามารถดำเนินการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังเมื่อใดก็ได้ โดยเจ้าพนักงานจะต้องเป็นบุคคลเพศเดียวกันกับผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้น แต่การตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้า ซึ่งรวมถึงการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายของผู้ต้องขังนั้น ได้มีการบัญญัติให้ต้องมีกรณีจำเป็นเร่งด่วนหรือต้องมีคำสั่งจากผู้บัญชาการเรือนจำเท่านั้น จึงจะดำเนินการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังด้วยวิธีการดังกล่าวได้ เนื่องจากการตรวจค้นตัว

ผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้านั้นเป็นการกระทำต่อเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องขัง ซึ่งอาจกระทบต่อสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขังโดยตรง จึงมีการบัญญัติกฎหมายควบคุมไม่ให้เจ้าพนักงานนั้นใช้อำนาจในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังด้วยวิธีดังกล่าวได้โดยอำเภอใจ อีกทั้งในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้านั้น กฎหมายได้กำหนดให้ต้องดำเนินการในห้องที่ปิดมิดชิดและห้ามมิให้ผู้ต้องขังคนอื่นอยู่ร่วมด้วยในการตรวจค้นอย่างเด็ดขาด เว้นแต่กรณีที่มีความจำเป็นก็ ต้องมีฉลากันไว้ขณะที่ทำการตรวจค้น

เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยในส่วนของ การตรวจค้นนั้น ประเทศไทยก็ได้มีการกำหนดในเรื่องของเพศของเจ้าพนักงานที่ดำเนินการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง โดยกำหนดให้การตรวจค้นผู้ต้องขังชายให้กระทำโดยเจ้าพนักงานที่เป็นชาย การตรวจค้นผู้ต้องขังหญิงก็ต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานที่เป็นหญิงเช่นเดียวกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ซึ่งเป็นการคุ้มครองไม่ให้ผู้ต้องขังเกิดความอับอายจากการถูกตรวจค้นอันเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขัง แต่อย่างไรก็ตาม มาตรการทางกฎหมายที่กำหนดรายละเอียดในขั้นตอนและวิธีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้านั้น ประเทศไทยไม่ได้มีการบัญญัติกฎหมายขึ้นมารองรับในเรื่องดังกล่าว ทำให้เจ้าพนักงานสามารถตรวจค้นตัวผู้ต้องขังด้วยวิธีใดก็ได้ตามอำเภอใจ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าพนักงานเรือนจำบางคนอาศัยอำนาจดังกล่าวบังคับให้ผู้ต้องขังถอดเสื้อผ้าเพื่อทำการตรวจค้น โดยมีวัตถุประสงค์แอบแฝงในการตอบสนองความต้องการทางเพศของตนและทำให้ผู้ต้องขังเกิดความอับอายทางเพศจนเป็นเหตุให้สูญเสียบุคลิกภาพซึ่งอาจทำให้จุดประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกนั้นไม่บรรลุผล ซึ่งต่างจากมาตรการทางกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีที่บัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการดังกล่าวไว้โดยเฉพาะ

4.2.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทยเปรียบเทียบกับสหรัฐอเมริกา ในส่วนของกฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหรัฐอเมริกาแล้วจะเห็นได้ว่า ในสหรัฐอเมริกาได้มีการบัญญัติกฎหมายในการวางหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการตรวจค้นผู้ต้องขังไว้อย่างละเอียด โดยคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการที่จะไม่ได้รับการปฏิบัติที่ก่อให้เกิดความอับอายทางเพศ โดยเฉพาะการในตรวจค้นผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้า (Strip Searches) และการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายผู้ต้องขัง (Cavity Searches) ซึ่งเป็นการค้นที่มีความเสี่ยงต่อการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพในร่างกายของผู้ต้องขัง แต่ก็มี ความจำเป็นจะต้องนำวิธีการตรวจค้นดังกล่าวมาใช้เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยและความเป็นระเบียบเรียบร้อยภายในเรือนจำ เนื่องจากผู้ต้องขังอาจลักลอบนำอาวุธหรือสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในเรือนจำ ซึ่งจะก่อให้เกิดอันตรายต่อเจ้าพนักงานเรือนจำและผู้ต้องขังคนอื่นๆ จึงได้มีการบัญญัติกฎหมายออกมาในรูปแบบ

ของแนวนโยบายในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขัง (Search Policy) โดยได้กำหนดให้การตรวจค้นแบบ ถอดเสื้อผ้าและการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายผู้ต้องขังนั้นถือเป็นข้อห้ามมิให้ปฏิบัติ แต่สามารถนำมาใช้ได้ต่อเมื่อเข้าข้อยกเว้นและได้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อยกเว้นนั้นอย่าง ครบถ้วน โดยให้ความสำคัญกับการเคารพต่อสิทธิของผู้ต้องขังที่จะไม่ถูกเจ้าพนักงานทำการตรวจ ค้นแบบถอดเสื้อผ้าและตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายตามอำเภอใจ โดยไม่มีเหตุอันควร สงสัยหรือเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ต้องขังได้นำอาวุธหรือสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในเรือนจำซุกซ่อนไว้ใน ร่างกายโดยเฉพาะการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายที่ต้องมีการสัมผัสหรือล้วงล้ำเข้าไป ในร่างกายผู้ต้องขังนั้นจะต้องดำเนินการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญซึ่งมีใบอนุญาตให้ดำเนินการได้ เท่านั้น และกำหนดให้การตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้นต้องกระทำโดยเจ้าพนักงานที่เป็นเพศเดียวกันกับ ผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้นเพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังเกิดความอับอายทางเพศเมื่อต้องเปลือยกายต่อหน้า บุคคลซึ่งเป็นเพศตรงข้ามรวมทั้งในการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้าหรือการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อน ภายในร่างกายของผู้ต้องขังในกรณีที่มีได้เข้าหลักเกณฑ์ที่กฎหมายอนุญาตให้กระทำได้นั้นจะต้อง ได้รับการอนุมัติจากผู้บัญชาการเรือนจำหรือเจ้าพนักงานระดับสูงและต้องมีการจดบันทึกการตรวจ ค้นและจัดทำเป็นรายงานเอาไว้และต้องส่งสำเนารายงานดังกล่าวให้แก่ผู้ต้องขังอีกด้วย ซึ่งเป็น มาตรการที่สามารถป้องกันไม่ให้เจ้าพนักงานทำการค้นได้อย่างตามอำเภอใจซึ่งเสี่ยงต่อการละเมิด สิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขังได้ และในบางมลรัฐซึ่งมีกฎหมายรับรองสถานภาพทางเพศของบุคคล แปลงเพศเอาไว้ โดยเฉพาะมลรัฐซานฟรานซิสโก โดยผู้ต้องขังแปลงเพศทุกคนในเรือนจำเขต ซานฟรานซิสโกจะได้รับการพิจารณาสถานที่ที่จะถูกส่งตัวไปจองจำอยู่นั้น โดยขึ้นอยู่กับอัตลักษณ์ ทางเพศของบุคคลนั้น อีกทั้งในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแปลงเพศนั้นได้ให้สิทธิผู้ต้องขังแปลงเพศ ในการที่จะเลือกเพศของเจ้าหน้าที่เรือนจำที่จะทำการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้าได้

เมื่อเปรียบเทียบกับบทบัญญัติกฎหมายของไทยเกี่ยวกับการตรวจค้นผู้ต้องขังนั้น กฎหมายไทยมีการวางหลักเกณฑ์ในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังไว้ในกฎกระทรวงมหาดไทย โดยใน การตรวจค้นสิ่งของที่ตัวผู้ต้องขังนั้น ถ้าผู้ต้องขังเป็นชายให้เจ้าพนักงานชายเป็นผู้ตรวจ ถ้าผู้ต้องขัง เป็นหญิงให้เจ้าพนักงานหญิงเป็นผู้ตรวจ หากไม่มีเจ้าพนักงานหญิงก็ให้ผู้ต้องขัง นั้นเองแสดง สิ่งของที่ตนมีติดตัวมาต่อเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ตรวจ หากว่ายังเป็นที่ยังสงสัยว่าผู้ต้องขังจะไม่แสดง สิ่งของที่มีอยู่ทั้งหมด ก็ให้เชิญหญิงอื่นที่เชื่อถือมาช่วยทำการตรวจให้ ซึ่งเป็นการคุ้มครองสิทธิของ ผู้ต้องขังมิให้เกิดความอับอายทางเพศในขณะตรวจค้นเช่นเดียวกับแนวนโยบายในการตรวจค้น ผู้ต้องขังของสหรัฐอเมริกา แต่ในส่วนของการตรวจค้นผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้าและการตรวจค้น สิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายนั้นนั้นตามกฎหมายไทยนั้นไม่ได้มีบทบัญญัติใดๆ ในการกำหนด ขอบเขตอำนาจหรือวิธีการปฏิบัติ จึงทำให้เจ้าพนักงานเรือนจำที่ทำการตรวจค้นนั้นมิอำนาจในการ

ตรวจค้นอย่างไร้ข้อจำกัด ซึ่งอาจก่อให้เกิดการกลั่นแกล้งหรือเลือกปฏิบัติต่อผู้ต้องขังได้เนื่องจากมีอำนาจในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้าบ่อยครั้งเท่าไรก็ได้ตามที่ตนต้องการ อีกทั้งในการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายนั้นก็ไม่ได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้ต้องดำเนินการโดยแพทย์ผู้เชี่ยวชาญดังเช่นกฎหมายของสหรัฐอเมริกา จึงทำให้เจ้าพนักงานเรือนจำทั่วไปสามารถดำเนินการตรวจค้นด้วยวิธีการดังกล่าวได้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดการล่วงละเมิดทางเพศต่อผู้ต้องขังได้ อีกทั้งไม่ได้มีกฎหมายที่กำหนดข้อบังคับให้ต้องทำบันทึกหรือรายงานการตรวจค้นดังเช่นมาตรการในการตรวจค้นของสหรัฐอเมริกา ส่วนในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแปลงเพศนั้น ในประเทศไทยไม่ได้มีมาตรการทางกฎหมายบัญญัติในเรื่องดังกล่าวเอาไว้ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องขัง เนื่องจากการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังแปลงเพศนั้นยังคงต้องปฏิบัติโดยเจ้าพนักงานซึ่งเป็นเพศเดียวกันกับเพศเดิมของตน แต่อัตลักษณ์ทางเพศของผู้ที่แปลงเพศแล้วนั้นได้ปรากฏเป็นเพศตรงข้ามกับเจ้าพนักงานผู้ทำการตรวจค้นไปแล้ว ซึ่งทำให้ผู้ต้องขังแปลงเพศที่ถูกตรวจค้นตัวแบบถอดเสื้อผ้า หรือตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายนั้นเกิดความอับอายทางเพศและอาจถูกล่วงละเมิดทางเพศโดยง่าย

4.2.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทยเปรียบเทียบกับเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุกของประเทศไทยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการทางกฎหมายในการตรวจค้นของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วจะเห็นได้ว่าการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังตาม Prison Rules ของเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้นก็ได้กำหนดให้ต้องมีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกครั้งที่มีการรับตัวผู้ต้องขังเข้ามาในเรือนจำ เพื่อป้องกันการลักลอบนำอาวุธหรือสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในเรือนจำ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของเจ้าพนักงาน และผู้ต้องขังคนอื่นๆ และรักษาภาวะเบี่ยงของเรือนจำเช่นเดียวกับมาตรการบังคับโทษจำคุกตามกฎหมายไทย แต่มาตรการทางกฎหมายเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังไว้โดยละเอียดเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและเคารพต่อผู้ต้องขัง และมีการกำหนดให้ผู้ต้องขังจะต้องไม่ถูกถอดเสื้อผ้าและค้นต่อหน้าผู้ต้องขังคนอื่นๆ เว้นแต่เจ้าหน้าที่ระดับสูงนั้นจะเห็นว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำและความปลอดภัยของบุคคล ซึ่งเป็นการป้องกันการก่อให้เกิดความอับอายทางเพศต่อผู้ต้องขัง เนื่องจากการที่ต้องเปลือยกายต่อหน้าผู้ต้องขังคนอื่นๆ นั้นย่อมก่อให้เกิดความอับอายทางเพศต่อผู้ต้องขังคนนั้น และในการตรวจค้นนั้นก็ต้องดำเนินการโดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่เป็นเพศเดียวกันกับผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้นนั้น แต่มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจค้นผู้ต้องขังของประเทศ

ไทยนั้นมิได้มีการบัญญัติถึงข้อห้ามดังกล่าว ดังนั้นการตรวจค้นผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้าจึงมักจะกระทำโดยให้ผู้ต้องขังถอดเสื้อผ้าและเปลือยกายพร้อมๆกัน เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการทำการตรวจค้นและด้วยข้อจำกัดของสัดส่วนของจำนวนเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งถือว่ายังไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ต้องขังในเรือนจำ

4.2.4 วิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังในประเทศไทยเปรียบเทียบกับออสเตรเลีย ออสเตรเลียนั้นมีกฎหมายเกี่ยวกับการบังคับโทษจำคุกและการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังเอาไว้โดยเฉพาะโดยได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ (Prisons Act 1981) และมีการบัญญัติรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ไว้ในข้อบังคับราชทัณฑ์ (Prisons Regulation 1982) เช่นเดียวประเทศไทยที่มีการบัญญัติหลักทั่วไปในการบังคับโทษจำคุกไว้ในพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ และมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ในส่วนที่เป็นรายละเอียดของวิธีปฏิบัติไว้ในข้อบังคับของกรมราชทัณฑ์ และกฎกระทรวงมหาดไทย ซึ่งมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังของออสเตรเลียนั้นก็ได้มีการกำหนดให้ต้องทำการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกครั้งที่มีการเข้าหรือออกจากเรือนจำหรือมีการย้ายเรือนจำของผู้ต้องขัง โดยถือเป็นข้อบังคับให้เจ้าพนักงานเรือนจำจะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันการลักลอบนำอาวุธ หรือสิ่งของต้องห้ามเข้ามาในเรือนจำเช่นเดียวกับมาตรการทางกฎหมายของไทย

แต่มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังของออสเตรเลียนนั้นได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการตรวจค้นผู้ต้องขังแบบถอดเสื้อผ้าเอาไว้อย่างชัดเจน ซึ่งโดยหลักแล้วถือเป็นข้อห้ามไม่ให้ใช้วิธีการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้า เว้นแต่ผู้บัญชาการเรือนจำจะมีคำสั่งให้อนุญาตให้กระทำได้ โดยจะต้องจัดทำรายงานคำร้องขอเป็นหนังสือเสนอไปยังผู้บัญชาการเรือนจำเพื่ออนุมัติการตรวจค้นดังกล่าว และในการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้านั้นจะต้องไม่กระทำการต่อหน้าบุคคลซึ่งมิใช่เพศเดียวกันกับผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้นโดยเจ้าพนักงานที่กระทำการตรวจค้นนั้นจะต้องไม่เกิน 2 คน เว้นแต่ผู้บัญชาการเรือนจำจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยของเรือนจำ หรือเพื่อป้องกันการต่อสู้ขัดขวางในการดำเนินการตรวจค้น และจะต้องไม่ถูกเปลือยกายต่อหน้าผู้ต้องขังคนอื่นๆ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ต้องขังที่ถูกตรวจค้นตัวนั้นเกิดความอับอายทางเพศในขณะที่ถูกตรวจค้นตัว

จากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบมาตรการทางกฎหมายและวิธีปฏิบัติในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังของประเทศไทยเปรียบเทียบกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และออสเตรเลียข้างต้นนั้น จะเห็นได้ว่า ในเรื่องของการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการถูกตรวจค้นตัวนั้นมีความสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ของวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุก เนื่องจากเรือนจำนั้นเปรียบเสมือน โรงงานซ่อมมนุษย์ ซึ่ง

บุคคลที่ถูกส่งตัวเข้ามายังเรือนจำนั้นก็ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางพฤติกรรม ซึ่งรัฐมีหน้าที่และภารกิจที่จะต้องทำการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้นให้สามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม ดังนั้น การคุ้มครองทางด้านสิทธิเสรีภาพทางชีวิตร่างกายและทางจิตใจของผู้ต้องขังนั้นจึงมีความสำคัญต่อการปรับทัศนคติของผู้ต้องขังในการที่จะเข้ารับการบำบัดหรือแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมต่อไป ดังนั้น ราชทัณฑ์จึงควรหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ทำลายบุคลิกภาพและทัศนคติของผู้ต้องขัง โดยต้องหลีกเลี่ยงการละเมิดหรือข่มขู่ต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง

โดยเฉพาะการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้นถือเป็นมาตรการที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด เพื่อรักษาความปลอดภัยและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในเรือนจำ เนื่องจากเรือนจำเป็นสถานที่ที่จำเป็นต้องมีความมั่นคงสูง เนื่องจากเป็นศูนย์รวมอาชญากรมืออาชีพ ถ้าหากไม่มีความเข้มงวดในด้านของการตรวจค้นก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยภายในเรือนจำ ดังนั้นการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังนั้นจึงเป็นมาตรการที่ควรจะต้องมีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยมาตรการทางกฎหมายของไทยนั้นก็ได้มีการบังคับให้ต้องมีการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกครั้งที่มีการส่งตัวผู้ต้องขังเข้าหรือออกจากเรือนจำและทุกครั้งที่จะเข้าและออกจากห้องขัง ซึ่งเป็นข้อบังคับที่เหมาะสมต่อการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงภายในเรือนจำแล้ว

แต่อย่างไรก็ดี แม้มาตรการทางกฎหมายในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังของประเทศไทยนั้นได้มีการบังคับให้ต้องดำเนินการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังทุกครั้งที่มีการเข้าหรือออกจากเรือนจำ และมีการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการที่จะไม่ถูกดำเนินการตรวจค้นโดยบุคคลที่เป็นเพศตรงข้ามเช่นเดียวกับมาตรการทางกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สหรัฐอเมริกา เขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน และออสเตรเลีย แต่มาตรการทางกฎหมายของไทยไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดของหลักเกณฑ์ในการตรวจค้นซึ่งคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังในการถูกตรวจค้นตัวไว้ดังเช่นมาตรการทางกฎหมายของทั้ง 4 ประเทศที่กล่าวมานี้ ซึ่งอาจทำให้เจ้าพนักงานเรือนจำสามารถใช้อำนาจในการตรวจค้นตัวผู้ต้องขังได้ตามอำเภอใจอย่างไรขอบเขตในการดำเนินการอีกทั้งยังไม่สามารถตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานเรือนจำซึ่งทำการตรวจค้นได้ โดยเฉพาะการตรวจค้นแบบถอดเสื้อผ้าและการตรวจค้นสิ่งของที่ซุกซ่อนภายในร่างกายซึ่งมีความเสี่ยงต่อการละเมิดสิทธิและก่อให้เกิดความอับอายทางเพศต่อผู้ต้องขังอันเป็นการละเมิดต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และสิทธิในชีวิตและร่างกายของผู้ต้องขังได้ จึงควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรการทางกฎหมายของไทยให้สอดคล้องกับหลักสากล โดยนำมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศนั้นมาศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายต่อไป